

Az 63-dik Kurirhoz tartozó Tóldalék.

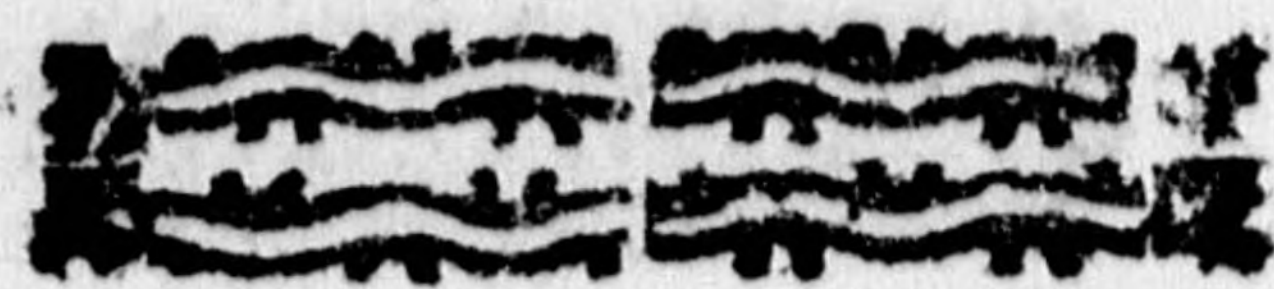

Az Eszterházi volt Pompának bővebb le-írása. (Had. Tör. 9. Aug.)

Augusztusnak 2-dikán dél tájban, indultak ki Bétsből Ferentz, 's Leopold, és Károly Fő Hertzegek (József Bétsben maradt) Eszterházára. — Minekutána három austriai posta állásokon keresztül haladtak volna, jutottak Magyar Ország, és Sopron Vármegye' szélén fekvő Vimpasszing nevezetű Helységbe, holott várták már a' Nemes Vármegye' 6 Követei *) ő Királyi Fő Hertzegségeket, 's készen tartatták a' hintók eleibe való lovakát, mellyeknek száma többre ment 100-nál. Vimpasszing után, Grosz-Höflein volt a' második magyarnémet posta-állás, hová is két Vármegye Katonái nyargaltak ő Kir. Fő Hertzegségek előtt, valamint szintén Grosz-Höfleinből is annakutánna Sopron Városáig 's a' t. Ezen Kir. Városnak Polgárjai, fegyverbe öltözve, 's az úttán szép rendekben elnyúlva, zászlók alatt várták a' F. Utazókat sok órákig, 's délutáni 6 órakor, ágyúk' durrogtatásai között fogadták. Sopronból jöttökben, midőn Széplak nevű helységen innen lévő erdőskéhez közelgettek volna a' Fő Hertzegek: tiszteletkre siettek az említett erdőskéből, maga a' Fő Ispány ő Hertzegsége, 's Ifjú Eszterházy Miklós Hertzeg, és Gróf Festetics Ignác Urak, a' Korona őrző fényes Sereggel, és a' több Lovas Nemességgel együtt, 's Eszterházára, melly oda egy fél óra formán esik, ágyúk' durrogásai között szép renddel bé

---

*) Ezeknek Fejek volt második Allispány T. Pászthory Mihály Úr.

bé vezették. Az 1. szám alatt lévő Szálában el fogadtattak a' Fő-Hertzegek, kik is mindjárt a' játék néző helybe kísértettek, a' mellyben *Vénus*, és *Adonis* nevezetű viggal elegyes szomorú *Olasz* játékot jádzották. A' *Bétsi* udvari Teátromból vóltak az Éneklők. *Vénust*, ama' hires *Giuliani* Asszony *) jádzotta, *Adonist* pedig *Calvesi*. A' Játék két részekből állott, mellyeknek végződésével mesterséges tántzok (*Ballétok*) vóltak. A' tántzoló Sereget *Morrelli* igazgatta, ki ezentúl a' *Bétsi* Udvari Teátromban fog tántzokat adni. A' Játékhoz meg kívántató külömbkülömbféle szép ábrázolásokat (Dekorazio-
kat) H. *Eszterházy* Festője *Travaglia* találta, mellyek olly pompások vóltak, valamint az Éneklőknek 's Tántzolóknak ruháik is, hogy tsak ez az egy Opera 40 ezer forintjaiba került a' Hertzegnek. Játék után karjára vette *Ferentz* Főhertzeg H. *Eszterházy* Antalnét, *Leopold* Nádorispányunk pedig — Miklósnét 's a' t., 's meg nézegették sétálgatva az Illuminátziót (világosítást). Ki vólt t. i. az egész ropant Kastély világosítva, és a' Kertnek is egy nagy része. Nyóltzvan ezerre ment, a' mint értettük, az üveg métseseknek száma Kiváltképpenvaló kedvet talált a' kertben lévő két nagy viz omlásoknak megvilágosítása, melly is abból állott, hogy azon grádsoknak belső része meg vólt rakva égő poharakkal, a' mellyeken a' magasról rohanó viznek törtt habjai le hengeregtek, 's mikor szemlélte a' Néző a' viz' zuhanását, ezen által látta a' külömbkülömbféle szinnel tsillámló tüzeket. Az Illuminátzió' megnézegetése után, gazdag vatsorával megvendégettek a' Fő Hertzegek, és Méltóságok, 's azzal feküdni mentek.

Más nap, az az Aug. 3-án tartatott a' Főispányi Béiktatás' pompája, melly végre az 5 számmal meg jegyzett képes Palota (*Bilder-Gallerie*) rendel-tetett. *Ferentz*, és *Károly* Fő Hertzegek' számára
a'

*) Ezer öt száz arany esztendei fizetése vagyon.

a' Palotának jobb oldalán készítettett egy magafatska állás, mellyre két veres bársony aranyos karos székek helyheztettek. A' Palota' közepén lévő hofszú asztal' felső részének jobb felől, a' Nádor-Ispány' Széke szemléltetett egy veres bársony aranyos karos szék; bal felől pedig Fő-Ispány ő Hertzegségéé, melly veres materiával bé vontt karos szék volt. Primas ő Eminentziája számára, az említett székek' eránnnyába volt helyheztetve a' Pő Ispány' székéhez hasonló szék, 's a' szék eleibe egy kis asztal. Dél-előtti 10 óra tájban, midőn már nagy részént meg telt volna a' képes Palota Uraságokkal; érkezett a' maga rendes szállásáról *Széplakról* a' Nemes Sereg melynek. — — — — Fő Vezére volt Gróf *Festetics Ignátz* Úr, ki á szép és nyájas maga viseelés, és alkalmaztatás még kellemetesebbé tesznek: talám az irigység sem nézhetne görbe szemekkel. A' Nemesség, 5 zászlók alatt jött külön külön Kormányozók alatt, 's rész szerént kék, rész szerént pedig zöld mentében, 's bokrétás süvegben, és sárga tsizmában díszkedett. Tarfolyán S. V. betük szemléltettek. Mind maga pénze árra volt a' készülete. Sorba alván a' Kastély előtt az egész Nemessi Sereg, muzikája' zengedeztetésével, 's trombitái', és más fuvószerei' harfogtatásával, úgy nem különben fegyverével 's mozgásaival szép tiszteletet tett. A' Nemessi Sereget gyalog követte egy tsonó *Kapuvári* Jobbágy-ság dob 's tzigány muzika szóval. Azonban a' Statufok Követeiket küldötték a' Fő Hertzegekhez, 's azokat magok közibe le kéretek. A' Követ Uraknak Vezetőjök volt Gróf *Szetsényi Ferentz* ő Kegyelmeisége, ki is meg térvén Követ Társaival együtt a' Fő Hertzegektől, kellemetes kifejezésű Magyar Beszéddel jelentette, hogy ő Kir. Fő Hertzések kedvessen vették légyen a' hivatalt, 's azonnal meg fognának jelenni; a' minthogy nem sokára meg is jelentek. *Ferentz* és *Károly* Fő Hertzegek nem ültek fel, a' számokra ki tett székekbe; hanem a' Nádor Ispány körül állottak darak ideig: későbbben ugyan tsak le ültek közönséges székekre. Mindeneknek
előtte

előtte Nádor Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége szóllalt meg mint Béiktató Kir. Biztos, a' tellyes számú Gyűlésben, 's egy fontos rövidségü gyönyörű Deák Beszédet mondott. Ennek végződésével, fel olvastattak azon Kir. Irások, mellyekben a' Nádor Ispány Kir. Biztosa, *Eszterházy Antal* ő Hertzegsége pedig, boldogúlt Attya néhai H. *Eszterházy Miklós* helyébe, *Ns Sopron Vármegye'* Fő Ispányává rendeltetett. Ezek után fel kelt a' Primás a' maga ülő helyéből, 's olvasta fel szóval az esküvés' formáját, mellyet a' Főispány hasonlóképpen állva, 's hallatos szóval mondott utánna. Követték az esküvést, *Eszterházy* ő H. nek, 's az első All Ispány T. *Nagy Mihály* Úrnak deák Beszédjeik; ezeket pedig egy parantsolatnak felolvasása, mellyet a' Kir. Helytartó Tanács botsátott a' Vármegyéhez. Ezzel a' Béiktatás' tzeremoniájának vége lett.

Oda hagyván a' Fő Hertzegek, 's a' mind két Nemen lévő Fő Méltóságok a' képpes Palotát, köthikra ültek, 's el járták, és meg nézegették a' Kertben lévő nagyobb és kisebb épületeket; minémük: a' *Vénus*, *Diánna*, és *Nap* Templomai, 's a' *Bagatella*. Ez, *Chinai* íz szerént két kontignátzióra készített múlató Ház. Fából épült ugyan; de olly felségesen, hogy tsupán a' maga le irására sok levelek kívántatnának. Az Udvar két óra felé ült ebédhez, az 1 számmal jegyes Palotában, de az 5, 6, 7, 8 számokkal jegyes épületekben terített asztalokhoz, még egy óra tájban hozzá ültek a' Vendégek. Mindenik Táblát meg örvendeztették a' Fő Hertzegek; 's velek együtt lok Fő Méltóságok személlyes jelenlétekkel, 's mindenütt örvendetes *Ellyen* kiáltásokkal fogadtattak. Primas ő Eminentziája is el járta néhányad magával a' Táblákat, 's ivott, még pedig a' mint illet magyarúl, a' Magyar Kompaniák' egészségekért; mellyek ismét hasonló buzgóságú magyar kívánsággal viszontagolták Hazánk' Fő Papjának szíves kívánságát. Közel reá ment öszveséggel 800 ra a' meg vendégeltt Személlyek' száma. 30 nál több Szakátsok sütöttek 's főztek. Nem tsak

tsak az 1 számmal jegyes Palotában lévő két asztalok voltak fejedelmi módon meg rakva, hanem a több Táblákon is bővség uralkodott mind étel, mind ital dolgából. — Nevelte a' vigságot az asztali muzika, mellynek szavánál, mindjárt reá kezdtek ebéd után a' 7 és 8 számokkal jegyes épületekben a' tántzot. Estve felé Teátrom nyittatott, 's újra a' fenn meg nevezett Operát jádzották. Bálak váltották fel a' teátromi mulattságot. A' 7 szám alatt lévő épületben (melly az úgy nevezett *Marionetten-Theater*, az az, olly játék néző hely, a' hol a' jádzó személyek fa-bábokból állanak) tartatott a' magyar, a' 9 szám alatt lévő szálában pedig a' német tántz. A' nagy Teátromban (2) az Udvarnak vólt maskarás Bállya. Mindenik Bálban bőven vólt az enni 's inni való. Szabad vólt pedig a' nem-maskarás Bálakba bé menni kinek kinek minden külömbség nélkül; a' maskarás Bálba is bé botsáttattak meg-választva a' Személyek. A' Fő Hertzegek, néhány Követőkkel együtt el mentek a' más két Bálaknak nézésére is; ejfél után pedig a' magok Báljokban kívántak magyar tántzot látni. El hozatták tehát egyik Bandát a' *Marionetten-Theater*ből, melly is rá kezdvén vér pesdítő nótáját, úgy ki tettek magokért Gróf *Eszterházy Károly* 's *Bakó Kis-Afzonyok*, két ugrós magyar tántzoknak igen kelleme-tes módra való el járása által, hogy a' körülöttök álló mind két nemü Méltóságoknak tellyes meg elégedéseket érdemlették. A' *Spanyol* Követné kivált, felette szembetünőképpen kinyilatkoztatta a' derék két magyar tántzos Személyeknek nézéséből származott örömét. Reggeli 4 órakor oszlott el a' maskarás Bál. Addig, 's még azután is annyi sülttet, süteményt, drága borokat, mondola-tejet, tzitromlevet, kávé, puntsot, hidegítőt, gyümöltsöt 's a' t. lehetett enni és inni kinek kinek, valamennyi tettett. Nem hallomásból, hanem tulajdon tapasztalásunkból írjuk, a' mit irunk. Minémü bővséggel kellett lenni a' tzitrom-lének, abból könnyü megítélni, hogy tsak ezen a' napon húszonöt ezer tzitromot

mot metéltek fel. — Melly kedvekre ehettek, ihat-
tak 's múlathatták pedig magokat az alatsón forsúak
is a' több Bálokban; ennek hathalósfabb bizonyságát
nem hozhatnánk fel, mint egy falusi Embernek
Társához mondott ezen szavait: „*Pajtás! Isten
engem 's a' t. azt gondolom, hogy most visznek a' Pa-
raditsomba!*”

Auguszt. 4-dik napján, dél előtt-gyönyörű paripák-
ra ültek a' Fő Hertzegek, H. *Eszterháziakkal*, s'
nehány más Gavallérokkal együtt, és *Monbizsu* fe-
lé indultak, kiket sok Dámák, és Gavallérok hintó-
kon követtek. Mind a' paripák, mind a' hintók a'
Hertzegéi voltak. *Monbizsu*, egy híres Kastélynak
a' neve, melly *Szent Miklós* nevű Helységen túl egy
óránnyira fekszik *Eszterházához*. Igen kedves múla-
tó helye volt az a' meg holt H. nek. Meg is kell val-
lani, hogy a' jó iznek regulái szerént nagyon készi-
tve, 's felékesítve. — A' *Monbizsuból* lett vissza jö-
vetelt ebéd követte; ezt pedig teátrumi mólattság;
hanem ez úttal tsak az első részét jádzották el az
Operának, és Ballétnek. Fel váltotta a' teátrumi
játékot a' tüzi mesterség. Illyen tüzi mesterséget
soha sem adott még *Stuzer Bétsben*. Többre is ment
a' hozzá való 5000 forintnál; magának *Stuvernek* fá-
radtságát pedig 8000 forintokkal jutalmaztatta meg a'
Hertzeg. Tsak a' volt a' kár a' tüzi mesterségben,
hogy egy ábrázolás előbb égett, mint sem reá ke-
rült volna a' sor. Még tartott a' tüzi mesterség, mi-
dön már hozzá fogtak a' Kertnek másodszori ki-
világosításához. Vatsora után kezdődött az állortzás
Bál, melly tsak nem virradtig tartott. Ebben is szint
olly bőv volt az enni 's inni való, mint az előtt va-
lóban. Sok al rendűek is tántzoltak benne egygyütt
a' Fő Hertzegekkel, a' Házi Gazdasszonynak hívá-
sára.

Auguszt. 5-diken reggel, vadászatra vitte Hg *Ez-
terházy* a' Fő Hertzegeket, 's a' még nálla mara-
dott Méltóságokat. Merő Dámvadakat löttek. —
Estvéli 7 óra tájban elő állottak az utazó hintók, 's
bútsut vévén a' Fő Hertzegek, *Buda* felé vették út-
jokat. A' hintók előtt, *Sopron Vármegye'* — — —

Vitézei lovaglottak *Kapuvárig*. *Budára* 6-dikon estve lett a' pompás bémenetel. 8-dikon bé iktattatott Nádor Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége, Kir. Helytartó Tanátsnál lévő Elölülőségébe; 9-diken pedig *Ns Pestvármegyei Fő Ispányságába*.

Vissza térünk még egy kevéssé *Eszterházára*, 's némelly rövid jegyzéseket kívánunk tenni, minekelötte véget vetnénk ez úttal róla való beszédünknek. — Auguszt. 2, 3, és 4 dik napjain temérdek sokaság volt *Eszterházán*. Az oda sereglett Máltóságok között, meg fogjuk nevezni következő Levelünkben a' Főbbeket. — a' 3 Fő Hertzegek, kurta magyar mentékben díszeskedtek. Magyarollan voltak öltözködve a' két Hertzegnék is *Antalné és Miklósné*, kiknek szép termeteket még szebbe formálta a' nemzeti öltözet.

Illy két szép, de egyfersmind jó két Asszonyal ritka Házat áldott meg az Isten. — Ugy értettük mindenektől, hogy meg haladta a' két száz ezeret a' Hertzeg' költsége! Nagy reménységet veszünk ezen nemes bő kezűségéből ő Herrtzegségének az eránt, hogy kedves Hazánk egy jó Fiát találja fel a' Hertzegben. Mert ha Nemzetének, 's Hertzegi Házanak ditsőségét olly költséges pompával kívánta nevelni ő Hertzegsége: hogy' sajnállana tehát a' tudományok', 's mesterségek' virágoztatásáért áldozatokat tenni Hazájának; úgymint a' mellyekkel mind az egész Nemzetnek, mind különösen önnön Maradékának is valóságos hasznát, s' ditsőségét eszközölheti, és a' maga boldog emlékezetét örök időkre fennmaraszthatja!

Kassáról írja egy derék Hazafi, hogy *Gr. Csáki Antal* birtokában lévő *Göntz* nevezetű *Mező Városban* egy fürdőt találtak, melly, kivált a' *Rheumatismus*, és *Contractus* betegségekre vézve igen hathatós. A' meg nevezet Ember Izerető *Gróf* igen tsinos épületeket tsináltatott is már a' fürdőhöz, 's minden meg kívántató készületeket szállittatott oda. Rendeltetett két jó Chyrurgust is: pedig már ott lakott ama hires *Teglássy András*. (Jul. 18-dikán dél előtt, 173 házegett el egy *Parokhiával*, 's az újjonnan készült *Templommal* együtt.)

Tudósítások.

Mint hogy Nádmézkonfekt készítő *Henrikh Hanselmann* János, ki is Német Országban a *Hohenlöhe* Hertzegségben *Öhringenben* vette származását, ez előtt egy esztendőnek előtt Magyar Országba elútozván, az őltától fogva magát tellyességgel nem jelentette: ezen az okon alkalmatosságot szolgáltatott a maga után való tudakozódásra; és az a kívánság iránta, hogy vagy maga, vagy pedig ha maga, reménység felett beteg, vagy meg holt volna, más valaki, a ki az ő életének környül állásait tudja, Bétsben a Franciskánusok piattzán, a 952 szám alatt lakó *Ján* nevezetű Hertzegi Residensnél tégyen ez iránt jelentést. Az ez iránt tétetendő minden némű költségért illendő elég-tétel ígértetik.

Nemes Bihar Vármegyében lévő Székelyhidi és Dioszegi Uradalmokhoz tartozó, Nagy Várad és Debreczen közt fekvő igen jó haszonvehető egynéhány Puszták u. m. Gyapoly, Kerekegyház, Kalzsa, Kis-Fejérthó, Fantsal, azon kívül még egyéb féle *Beneficiumok*-is, nevezetesen pedig: Kalmár-Boltok, Csapszékek, Mészárszékek, Pálinka főző alkalmatosságok hozzá tartozandó szükséges Üstökkel és egyéb szükséges Eszközekkel együtt, Vadászat és Halászatoknak haszonvétele, nem külömben a Hid és Vásár Vámnak jövedelmei's t. három egymás után következő esztendőkre u. m. a 1ma Januarii 1792. usque ultimam Decembris 1794. Kotyavetye által a többet ígérőknek Arendába fognak adatni. Mivel pedig ezen Kotyavetyéhez Sz. Mihály Havának 1-ső napja vagon meg határozva, tehát azok, a kiknek az említett haszonvételeknek Exarendatiojára kedvek vagon, ne terhelteisenek a fent említett napon reggeli 9 órakor a Székelyhidi Kastélyban az oda-való Uraság Tifztsége előtt megjelenni, a hol addig-is a kötendő Contractus vagy is egyezés Leveleknek Conditioi felől minden nap értekezni lehet.